

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Марущак Ніки Андріївни
«Поетика Е. А. По:
лінгвостилістичні особливості та наративна перспектива»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 Гуманітарні науки
за спеціальністю 35 Філологія**

Дисертація **Марущак Ніки Андріївни** на тему **«Поетика Е. А. По: лінгвостилістичні особливості та наративна перспектива»**, подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія, виконана на кафедрі германської філології Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 11 від 21 грудня 2018 р.).

Дисертаційну роботу здійснено відповідно до наукової теми Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка «Цифрова трансформаційна лінгвістика та міжкультурна комунікація у романо-германських мовах», номер держаної реєстрації 0123U102796 від 7 червня 2023 року.

Актуальність теми дослідження визначена спрямуванням сучасних мовознавчих розвідок на вивчення художнього мовлення загалом і його складників зокрема. Водночас системного вивчення поетики Е. А. По як водночас поета і прозаїка на основі методів та методик традиційної лінгвостилістики та емпіричної стилістики не здійснювалось. Актуальним є і поєднання методологічних принципів сучасних мовознавчих студій з урахуванням світоглядних зрушень, спричинених новітніми досягненнями традиційного лінгвостилістичного і емпіричного аспектів вивчення художніх текстів, що уможливорює врахування ідіонаративної складової поетики автора.

Мета дослідження полягає у визначенні основних складників поетики Е. А. По як міжжанрового автора, а також виявлення характеру їхньої взаємодії та особливостей наративної перспективи, втіленої у поезії та прозі автора. Для досягнення поставленої мети необхідним є вирішення таких **завдань**:

- узагальнити підходи до вивчення поетики у річищі різних наукових парадигм;
- дати уточнене визначення поняттю «поетика автора» з урахуванням лінгвостилістичних особливостей поетичних та прозових текстів Е. А. По;
- встановити складники поняття «поетика автора» та проаналізувати особливості його трактування в межах традиційних та інноваційних наукових підходів;
- розробити комплексну методичку дослідження поезії та прози Е. А. По на основі інтеграції базових понять лінгвостилістики та емпіричної стилістики;
- визначити домінантні ознаки ідіостилю, ідіолекту та ідіонаративу Е. А. По та характер їх взаємодії;
- розкрити специфіку реакції читача на фрагменти поетичних і прозових текстів Е. А. По з метою виявлення універсалій.

Об'єктом дослідження є поетика поетичних і прозових текстів Е. А. По.

Предметом дослідження виступають лінгвостилістичні особливості ідіолекту та ідіостилю Е. А. По та наративна перспектива у текстах автора як визначальні складники поетики автора.

Матеріалом дослідження слугує весь корпус текстів Е. А. По (80 прозових та 72 поетичних текстів).

Методи дослідження зумовлені метою та завданнями роботи і базуються на комплексному міждисциплінарному підході до вивчення поетики Е. А. По. Метод *лінгвостилістичного аналізу* використовується для дослідження тропів і фігур та аналізу ключових образів у текстах Е. А. По. *Кількісний аналіз* залучено для встановлення типовості тих чи інших тенденцій у вербалізації образів у текстах Е. А. По. Для дослідження ідіонаративної перспективи у поетичних та прозових текстах автора застосовано *міжжанровий наратологічний аналіз*. Для встановлення статистично значущих тенденцій у впливі лінгвостилістичних засобів та ідіонаративної перспективи у текстах Е. А. По на реакцію читача залучено методологічний апарат *емпіричних студій*, а саме опитування та кількісні (статистичні зокрема) і якісні методи обробки даних.

Особиста участь автора в отриманні конкретних наукових результатів, викладених у дисертації. Дисертаційна робота є самостійно виконаним дослідженням, у якому викладено авторський погляд на поетику Е. А. По як міжжанрового автора, її компоненти та їх взаємодію. Наукові

результати роботи належать особисто авторці й становлять теоретичний і практичний внесок здобувачки в розвиток лінгвістики. Усі публікації здійснені без співавторства.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній *уперше* здійснено комплексне дослідження поетики Е. А. По як системи на основі інтеграції лінгвостилістичного та емпіричного підходів до вивчення поезії та прози автора. *Інноваційною* є розроблена комплексна методика дослідження поетики автора, яка поєднує як усталені лінгвостилістичні, так і міжжанровий наратологічний та емпіричний підходи. На матеріалі художніх текстів Е. А. По виявлено такі складники його поетики, як ідіостиль, ідіолект та ідіонаратив, а також висвітлено особливості їх взаємодії. *Уперше* запроновано тлумачення поняття «ідіонаратив» та виокремлено два типи висунення: наративне та ненаративне. Запроваджено критерії для встановлення наративності у поезії та критерії для виявлення поетичності у прозі та на основі цього виділено квазінаративний тип поетичних текстів. *Новий* погляд на поетику Е. А. По є внеском у розробку лінгвостилістики, психопетики, емпіричної стилістики і теорії висунення. Висновки, отримані на основі результатів емпіричної розвідки, поглиблюють розуміння унікальних авторських преференцій у виборі механізмів висунення, що досліджуються в галузі сучасної емпіричної стилістики та психопетики.

Наукову новизну одержаних результатів узагальнюють **положення, що виносяться на захист:**

1. Поетика Е. А. По охоплює впорядковану систему мовно-мовленнєвих і наративних уподобань автора, що характеризують його творчість як міжжанрового автора. Системність поетичних та прозових текстів простежується через вивчення лінгвостилістичних особливостей авторського мовлення та емпіричне дослідження стилістичних засобів вираження змісту тексту та ідіонаративної перспективи.

2. Поетика Е. А. По як міжжанрового автора визначається особливостями взаємодії її складових, якими виступають характерні ознаки його ідіолекту, ідіостилю та ідіонаративу, взаємозв'язок між якими реалізується завдяки унікальній репрезентації художніх форм та ідіонаративної перспективи.

3. Ідіолектом Е. А. По є особливості індивідуально-авторського мовлення, яке вирізняється девіацією на різних рівнях: графологічною (курсиву, капіталізації), лексичною (авторські неологізми, іншомовні вкраплення,

архаїзми), граматичною (неконвенційне використання тире, інверсія, порушення орфографії).

4. Ідіостиль Е. А. По розглядається як унікальний механізм прояву зовнішнього та внутрішнього світу автора за допомогою особливої композиції лінгвостилістичних засобів та прийомів, що надають характерної образності його текстам (як поетичним, так і прозовим) та забезпечують пізнаваність з-поміж інших авторів.

5. Ідіонаратив Е. А. По постає індикатором авторського вибору способу формування оповідної структури, який відображає наскрізну наративність у поетичних та прозових текстах автора. Поняття охоплює сукупність універсальних наративних елементів, що реалізуються у творах різних художніх форм (зокрема, у поезії та прозі) і зумовлюють цілісність наративної перспективи у його творах. Поезія Е. А. По переважно має наративну або квазінаративну структуру, а проза – поетичну манеру викладення, що дозволяє твердити про стилістичну конвергенцію художніх форм. Аналіз ідіонаративних особливостей у текстах автора уможлиблюється за допомогою запропонованих критеріїв наративності та поетичності у поезії та прозі відповідно.

6. Емпіричне дослідження провідних рис поезики Е. А. По із залученням ШІ підтверджує, що ідіолект, ідіостиль та ідіонаратив є вирішальними аспектами сприйняття для читацької аудиторії. Натомість, художня форма тексту не є визначальним критерієм для ідентифікації автора поетичного чи прозового тексту. Водночас, згідно з результатами опитувань, читачі є більш чутливими до поезії як художньої форми, ніж до прози, хоча оригінальні тексти Е. А. По обох форм оцінено вище за згенеровані ШІ версії.

Важливим показником науковості дослідження є повнота і репрезентативність його джерельної бази. Здобувачка здійснила плідну роботу з пошуку, систематизації, вивчення та застосування достатньої кількості теоретичних джерел, а також аналізу корпусу поетичних та прозових текстів Е. А. По, що дозволило отримати цікаві й вичерпні дані аналізу.

Структура дисертації Н. А. Марущак відповідає поставленій меті і завданням, не викликає ніяких сумнівів і є цілком логічною. Задекларовані наукові положення і висновки достатньо обґрунтовані та проілюстровані мовним матеріалом.

Оскільки результати дослідження є вагомим внеском у розвиток лінгвостилістики, психопоетики, емпіричної стилістики та теорії висунення, висновки, яких дійшла Н. А. Марущак, мають незаперечне **теоретичне значення**. **Практичне значення** роботи виявляється у можливості застосування її результатів і висновків у курсах з філологічних дисциплін, зокрема лексикології (розділи «Семантична структура слова», «Семасіологія»), стилістики англійської мови (розділи «Стилістика тексту», «Поетичні тропи й фігури мовлення»), літератури англійськомовних країн і зарубіжної літератури (розділ «Література ХІХ – поч. ХХ ст.»), на практичних заняттях з інтерпретації художнього тексту та при написанні наукових робіт з англійської філології.

Апробацію результатів дослідження обговорено на засіданнях кафедри англійської філології та перекладу та кафедри германської філології (2018–2020) Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка, на засіданнях кафедри германської філології та кафедри лінгвістики та перекладу Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (2024–2026) та апробовано на 6 наукових конференціях, із них 5 міжнародні: Міжнародна науково-практична конференція з проблем теоретичної та прикладної лінгвістики «Language: Research, Teaching, Application» (Київ, 2024); Міжнародна науково-практична конференція «Філософія мови та нові тенденції в перекладознавстві й лінгвістиці» (Київ, 2025); Міжнародна конференція факультету лінгвістики спільно з УАКЛіП «Лінгвістика і виклики сучасного світу: перетинаючи дослідницькі кордони» (Київ, 2025); Міжнародна наукова конференція «Світ мови – світ у мові» (Київ, 2025); Міжнародна науково-практична конференція з проблем теоретичної та прикладної лінгвістики «Linguistic Innovations in a Globally Interconnected World» (Білосток, 2025); 1 всеукраїнська: Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, здобувачів та молодих учених «Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів» (Київ, 2024).

Повнота викладення матеріалів у публікації положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні результати дослідження відображено в 12 одноосібних публікаціях: 4 статтях у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 8 публікацій, у яких додатково відображено результати дисертації. Загальний обсяг публікацій – 6,1 друк. арк.

**Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації,
у наукових фахових виданнях України:**

1. Марущак, Н. А. (2019). Наративна перспектива у поетиці Едгара По: лінгвістичний аспект. *Studia Philologica*, 1(12), 84–91. <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2019.12.12>
2. Марущак, Н. А. (2025). Поетика Едгара Аллана По в контексті міждисциплінарних досліджень. *Studia Philologica*, 1(24), 169–182. <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2025.2412>
3. Marushchak, N. (2025). Transgeneric narratological vista: (Poe)tics readdressed. *Studia Linguistica*, 26, 63–76. <http://dx.doi.org/10.17721/StudLing2025.26.63-76>
4. Marushchak, N. (2025). Unpacking Poe's idiolect: A study of authorial lexical choices. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 93(1), 271–277. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/93-1-39>

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

5. Marushchak, N. (2024, 7 листопада). Gothic patterns as a component of E. A. Poe's idiolect: The case study of "The Fall of the House of Usher" and "The Raven". У А. М. Козачук & Л. П. Калитюк (Ред.), *Матеріали 2-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, здобувачів та молодих учених «Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів»* (с. 50–52). Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. <https://drive.google.com/file/d/1ZcqoQvWcj96s5bNxxvOLwQCt2v6GF2kfb/view>
6. Marushchak, N. (2024, December 6). Is Poe a poet or a prose writer? (Poe)tics readdressed. In G. Tsapro, V. Yakuba, D. Karczewski, A. Rozumko, & T. Michta (Eds.), *Conference Proceedings of The VII International Conference on the Issues of Theoretical and Applied Linguistics "Language: Research, Teaching, Application"* (pp. 25–26). Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University. <https://drive.google.com/file/d/1YE1K4fuFm66FprAIYpyEmX1dn2X5E113/view>
7. Марущак, Н. А. (2025, 25 березня). Сучасний підхід до потрактування поняття «поетика автора» (на матеріалі «Ворона» Е. А. По). *Програма і матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Філософія мови та нові*

тенденції в перекладознавстві й лінгвістиці» (с. 198–199). Український державний університет імені Михайла Драгоманова. https://udu.edu.ua/images/podii_golovna/2025/March/filosmovukonf25.pdf

8. Marushchak, N. (2025, May 22-23). Narrative VS non-narrative poetry: The comparative analysis of Poe's "Dream-Land" and "A Dream Within a Dream". In Z. M. Kornieva, O. P. Vorobyova, L. I. Taranenko, & T. V. Lunyova (Eds.), *Proceedings of the IV International Conference of the Faculty of Linguistics and Ukrainian Association of Cognitive Linguistics and Poetics (UACLaP) "Linguistics and the challenges of the present-day world: crossing disciplinary boundaries"*, (с. 51). Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute. https://uaclipconf.com.ua/wp-content/uploads/2025/05/Proceedings_UACLaP-2025-1.pdf

9. Марущак, Н. А. (2025, 31 жовтня). Наративне висунення як провідна риса ідіонаративу Е. А. По. *Анотована програма VIII міжнародної наукової конференції «Світ мови – світ у мові»* (с. 40–41). Український державний університет імені Михайла Драгоманова. https://drive.google.com/file/d/1uNRqqGIN9jGz8IFOWpGB_rjsbaM2hYwg/view?usp=share_link

10. Marushchak, N. (2025, December 4-5). The author VS AI: The empirical research of Poe's poetics. *Conference Proceedings of the 8th Bialystok-Kyiv Conference on Theoretical and Applied Linguistics: Linguistic Innovations in a Globally Interconnected World* (p. 30). <https://talc.uwb.edu.pl/wp-content/uploads/2025/12/BoA-TALC-8-2025.pdf>

11. Marushchak, N. (2025). Blurring the boundaries of poetics: A stylistic and narrative analysis of Poe's "The Fall of the House of Usher" and "The Haunted Palace". *Acta Humanitatis*, 3(1), 25–40. <https://doi.org/10.5709/ah-03.01.2025-02>

12. Marushchak, N. (2025). To feel is to be human? The empirical study of reader response to original and AI-generated texts. *DIALOGICA: Journal of Human and AI Language Interaction*, 1(1), 64–87. <http://dx.doi.org/10.5709/dialogica-01.01.2025-04>

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною роботою, здійсненою у галузі 03 Гуманітарні науки, за спеціальністю 035 Філологія. Висновки і положення містять наукову новизну та практичне значення. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні покликання і використані лише для підкріплення ідей здобувача.

Структура дослідження містить вступ, чотири розділи із висновками до кожного з них, загальні висновки, списки використаної наукової та довідкової

літератури, джерел ілюстративного матеріалу та додатки. Повний обсяг дисертації становить 252 сторінки, із них 158 – основного тексту. Бібліографія містить 349 джерел, із них 283 позиції – іноземними мовами, 29 позицій – лексикографічні джерела і 13 позицій – джерела ілюстративного матеріалу. Робота містить 4 рисунки, 8 графіків і 2 таблиці.

Оцінка мови та стилю дисертації. Матеріал дисертації викладено чітко, у логічній послідовності згідно з нормами сучасного наукового дискурсу. Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам п. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за №155/30023

На підставі вивчення тексту дисертації здобувача, наукових праць та результатів автоматизованої перевірки на відсутність плагіату встановлено, що дисертаційна робота виконана самостійно, текст дисертації не містить плагіату, а дисертація відповідає вимогам академічної доброчесності.

Відповідність змісту дисертації галузі знань та спеціальності. За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значущістю дисертація Н. А. Марущак відповідає спеціальності 035 Філологія, галузі знань 03 Гуманітарні науки. Здобувачкою повністю виконано освітню та наукову складову підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти й накопичено теоретичні знання, уміння, навички та компетентності, достатні для розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, опановано методологію наукової діяльності.

Рішення.

1. Дисертація Марущак Ніки Андріївни «Поетика Е. А. По: лінгвостилістичні особливості та нарративна перспектива», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія, є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає п. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти,

наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за №155/30023.

2. Дисертація Марушак Ніки Андріївни та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності.

3. Марушак Ніка Андріївна на високому рівні оволоділа методологією наукової діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.

4. Рекомендувати дисертацію Марушак Ніки Андріївни «Поетика Е. А. По: лінгвостилістичні особливості та наративна перспектива» до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження Н. А. Марушак наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Головуючий –

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри германської філології
Факультету романо-германської філології
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Олександр КОЛЕСНИК

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
вул. ЕДРПОУ 45307965
ПІДПИС
Колесника
Негалецький В.П.
П. Пирік